

BOBUR MIRZO IS RECOGNIZED BY THE WORLD

Sobirov Jamshidbek Zokirjon o'g'li¹

¹ Andijan State University, Faculty of History, 2nd year student

<https://doi.org/10.5281/zenodo.5034343>

ARTICLE INFO

Received: 15th June 2021

Accepted: 20th June 2021

Online: 25th June 2021

KEY WORDS

Zahiriddin Muhammad Babur, "Baburnama", works, lively life, qualities, as a historian.

ABSTRACT

Zahiriddin Muhammad Babur is undoubtedly a representative of an entire nation that every Uzbek child should be proud of. Of course, this gives us young people boundless pride and joy. Today, foreign scientists are very active in the deep study of the unique scientific and artistic work of our great ancestor. This article discusses the world-renowned life, work and works of Babur Mirza.

BOBUR MIRZO JAHON E'TIROFIDA

Sobirov Jamshidbek Zokirjon o'g'li¹

¹ Andijon davlat universiteti Tarix fakulteti 2- bosqich talabasi

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 15-iyun 2021

Ma'qullandi: 20-iyun 2021

Chop etildi: 25-iyun 2021

KALIT SO'ZLAR

Zahiriddin Muhammad Bobur, "Boburnoma", asarlari, jo'shqin hayoti, fazilatlari, tarixnavis shaxs sifatida.

ANNOTATSIYA

Zahiriddin Muhammad Bobur o'z hayoti bilan minglab insonlar qarshisida naqadar buyuk inson ekanligini namoyon qiladi. Uning amalga oshirgan ulkan ishlari albatta avlodlarga hamisha o'rnak bo'lib qolmoqda. Buyuk bobomizning beqiyos ilmiy, badiiy ijodini chuqur o'rganishda bugungii kunda chet ellik olimlar ham juda faol. Ushbu maqolada, Bobur Mirzo hayoti, ijodi va asarlari jahon e'tirofida ekanligi haqida fikr yuritiladi.

Ma'lumki, Temuriy shahzodalardan Zahiriddin Muhammad Boburning jo'shqin hayoti, jozibador shaxsi va faoliyati, haqiqiy er yigitga xos fazilatlari, dunyo hamjamiyatiga qo'shgan hissasi, shuningdek, avlodlariga bag'ishlab yozilgan ilmiy-badiiy, tarixiy asarlari taxsinga sazovor va hali hanuz ko'plab fanlarga, jahonda tarixiy va ilmiy adabiyotiga ulkan hissa qo'shgan. Shu ham alohida e'tiraf etish joiz bo'lsa, xalqaro

tarixnavislik ilmida "Eng ko'p va xo'p" o'rganilgan shaxs ham aynan Boburdir. Bugungi kunga qadar o'zbek yozuvchilaridan tashqari Bobur haqida asar yaratgan bir necha o'nlab chet ellik mualliflar bor. Misol uchun, 1995-yili "Cho'lpon" nashriyotida ingliz tarixchisi U.Erskinning "Bobur Hindistonda" asari, hind tarixchisi L.P.Sharmaning 1988-yili Dehlida nashr etilgan "Boburiylar saltanati" kabi asarlar Bobur ijodi va

hayotining jahon e'tirofida ekanini ko'rsatadi.

Shuningdek, Amerikalik tadqiqotchi Berk Boburga nisbatan bergan tavsiflarida, uning buyuk siymo ekani, hayot yo'li, davlatlar boshqaruvi tarixidagi xizmatlari va shaxsiyatidagi eng muhim jihatlarni sodda til bilan eng muhimi esa samimiyat bilan yoritib beradi. Muallif Boburning boshqaruv siyosati haqida quyidagicha yozadi: "Zahiriddin Muhammad Boburning o'ylashicha, hukmdorlik va fotihlik ishida yuz ming usul ishlatilsada, adolat, erkinlik tushunchalari haq va zarur deb biladi. Lekin bosib olingan makonlarni, xususan, bu o'lkalarni o'z saltanati tarkibiga qo'shish rejalashtirilgan bo'lsa ham, u g'olib askarlar mag'lublar mulkini talon-taroj qilishiga hech qachon yo'l qoymasdi". "Boburnoma" haqidagi fikrlar ham diqqatga sazovor: "Men bor haqiqatni yozdim", deydi muallif va haqiqatan ham u o'zining kamchiliklari, omadsizlikka olib kelgan noto'g'ri xatti-harakatlarini o'quvchidan yashirmaydi.

G'arblik ayrim olimlar "Boburnoma"ning bunyod bo'lishini Bobur Hindistonda hukmron bo'lgan davr bilan bog'laydilar. Fransuz tarjimoni bu haqda quyidagi fikrni aytadi: "Agar mendan "Boburnoma" qaysi davrda yozilgan deb so'rasalar, men kitob Bobur Hindistonni zabt etgandan so'ng, ya'ni 1526-yildan boshlab yozilgan va Boburshoh hayotining oxirigacha davom etgan, deb javob qilardim". Professor Pave de Kurteyl Zahiriddin Muhammad Boburning merosini Fransiyada o'rganish va targ'ib qilishda o'zining yuksak xizmatlari bilan katta hissa qo'shdi. "Boburnoma"ning tarjimoni sifatida mashhur bo'ldi. Olim boshlagan bu tarjimonlik ishi jahon ahliga

manzur bo'ldi va Bobur hayotini ko'plab olimlar tomonidan doimiy ravishda o'rganilishining asoschilaridan hisoblanadi.

XX asrda ham fransuz sharqshunoslari tarafidan Zahiriddin Muhammad Bobur merosini o'rganish, "Boburnoma"ni tarjima qilish borasida ulkan ishlar amalga oshirildi. Fransuz adiblarining Bobur hayoti, ijodi va "Boburnoma" kitobi haqida umumiy ma'lumot beruvchi maqolalari ko'paydi. Fransiyalik olim Fernard Grenardning "Bobur. Hind imperiyasining asoschisi" nomli asarida Boburning bolalik vaqtidan to umrining so'nggi davriga qadar boshidan kechirgan voqealar tarixiy-badiiy asnoda hikoya qilingan. Grenardning kitobida Boburning Kobul va Hirotdagi hayotiga oid ajoyib voqealar jonli yoritib berilgan. Bu yerda Bobur taxtu toj uchun jangtalab sohibqiron emas, balki jo'shqin va nozikta'b shoir qiyofasida tasvirlanadi.

Shuningdek, hind olimi, Kashmir universiteti professori Muhobbul Hasan "Boburnoma" xususida fikr bildirarkan, bu asarning Boburshoh shaxsiyati va davlat tizimini o'rganishidagina emas, balki Hindiston tarixi, geografiyasi va madaniyati, o'tmishini o'rganishda ham qimmatbaho manba ekanini, Hindistonni, uning xalqi hayotini tasvirlashda muallif idrokining naqadar o'tkirligini ta'kidlab o'tadi. "Boburga qadar bironta musulmon tarixchisi yoki geografi (al-Beruniydan mustasno) Hindistonni bu qadar jonli va to'g'ri tasvirlagan emas", deydi muallif. Shuningdek, shoh Boburning o'z fuqarosi – hind xalqi bilan do'stona muomalada bo'lganini, hindlar ham shoh tuzumidan mamnun yashaganliklarini ko'p bora ta'riflab o'tadi.

Xulosa qilib aytganda, xorijlik olimlar Zahiriddin Muhammad Boburning hayoti va ijodi haqida yozgan asarlarida, tadqiqotlarining natijasida ko'ra ular, Bobur Mirzoning buyuk shaxs, adolatli va dovyurak shoh, iste'dodli shoir, eng muhimi yuksak ma'naviyatli inson, ruhiy jihatdan esa barkamol shaxs bo'lganligi haqida asosli e'tiroflar berishgan. Bu esa Bobur shaxsiga va merosiga bo'lgan

hurmatni yanada oshiradi. Zero, ulug' vatandoshimiz Bobur hazratlarining jahon ilmiga va davlat boshqaruviga qo'shgan hissasini anglab yetish uchun, ularning asarlarini mutolaa qilish, qilgan bunyodkorlik ishlarini ko'rishning o'zi yetarli.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Hasan, Mohibbul (1985). Babur: Founder of the Mughal Empire in India. New Delhi: Manohar Publications. 67-69-p
2. Thackston Jr., W.M., The Baburnama, (New York) 2010.
3. Beveridge, A. S. (1975). Baburnama: Memoirs of Babur. Lahore: Sange Meel Publications. 36-38-p
4. <https://www.cs.mcgill.ca/~rwest/wikispeedia/wpcd/wp/b/Babur.htm>